

156

USTAWA

z dnia 17 maja 1989 r.

o ubezpieczeniu społecznym duchownych.

Realizując gwarantowane Konstytucją Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawo obywateli do ochrony zdrowia i ubezpieczenia społecznego oraz uwzględniając postanowienia zawarte w ustawie z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Wprowadza się obowiązkowe ubezpieczenie społeczne duchownych, zwane dalej „ubezpieczeniem”.

2. Obowiązkowi ubezpieczenia, określonego ustawą, podlegają duchowni Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych.

Art. 2. 1. Obowiązkowi ubezpieczenia nie podlegają alumni seminariów duchownych oraz nowicjusze, postulanci i junioryści zakonów męskich i żeńskich.

2. Osoby określone w ust. 1 korzystają ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego na zasadach przysługujących młodzieży uczącej się. W razie braku prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, osobom tym przysługują świadczenia lecznicze na zasadach ustalonych dla pracowników.

3. Osoby określone w ust. 1, które ze względu na wiek nie mogą korzystać ze świadczeń przysługujących młodzieży uczącej się, podlegają przepisom niniejszej ustawy.

Art. 3. 1. Obowiązkowi ubezpieczenia, określonego w art. 1, nie podlegają duchowni będący kapelanami wojskowymi.

2. Duchownym wymienionym w ust. 1, spełniającym warunki do emerytury wojskowej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, zalicza się do wysługi emerytalnej również okresy, o których mowa w art. 21 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Art. 4. Ustawę stosuje się również do duchownych obywateli polskich przebywających za granicą, pełniących tam funkcje kościelne lub odbywających studia na uczelniach zagranicznych.

Art. 5. 1. Przepisów ustawy nie stosuje się do duchownych zatrudnionych w instytucjach pozakościelnych i w przedsiębiorstwach kościelnych prowadzących działalność gospodarczą.

2. Przepisów ustawy nie stosuje się również do duchownych zgłoszonych przez instytucje kościelne do ubez-

pieczenia społecznego pracowników oraz do duchownych mających ustalone prawo do emerytury lub renty.

Art. 6. Użyte w niniejszej ustawie wyrażenia, odnoszące się do funkcji duchownych Kościoła Katolickiego, stosuje się odpowiednio do funkcji duchownych w innych kościołach i związkach wyznaniowych.

Rozdział 2

Świadczenia z tytułu ubezpieczenia

Art. 7. 1. Świadczenia z ubezpieczenia przysługujące duchownym oraz członkom ich rodzin obejmują:

- 1) świadczenia lecznicze, zaopatrzenie w leki, przedmioty ortopedyczne, protezy, środki opatrunkowe i pomocnicze,
- 2) świadczenia pieniężne w razie choroby — zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne,
- 3) zasiłki rodzinne i zasiłek pielęgnacyjny,
- 4) świadczenia emerytalne — emeryturę, rentę inwalidzką i rentę rodzinną,
- 5) dodatki do emerytury i renty,
- 6) świadczenia pieniężne z tytułu wypadku i choroby zawodowej — rentę inwalidzką, rentę rodzinną oraz jednorazowe odszkodowanie,
- 7) zasiłek pogrzebowy.

2. Osobom mającym ustalone prawo do emerytury lub renty oraz członkom ich rodzin przysługują następujące świadczenia:

- 1) dodatki do emerytury i renty,
- 2) świadczenia w naturze — świadczenia lecznicze, rehabilitacyjne, zaopatrzenie w leki, przedmioty ortopedyczne, protezy, środki opatrunkowe i pomocnicze oraz pobyt w domu opieki społecznej,
- 3) zasiłek pogrzebowy.

3. Duchownemu, który stał się niezdolny do pełnienia swoich obowiązków w czasie pobytu za granicą, świadczenia określone w ust. 1 pkt 1 i 2 przysługują w okresie pobytu w kraju.

Art. 8. Świadczenia z ubezpieczenia, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, przysługują w zakresie i na zasadach przewidzianych dla pracowników.

Art. 9. 1. Świadczenia pieniężne w razie choroby przysługują na zasadach i w wysokości określonej dla pracowników w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Zasiłek chorobowy przysługuje za każdy dzień niezdolności do pracy z powodu choroby trwającej nieprze-

rwaniu co najmniej 30 kolejnych dni, chyba że niezdolność taka powstała wskutek wypadku lub choroby zawodowej, o których mowa w art. 13 ust. 2 i 3.

Art. 10. Zasiłki rodzinne i zasiłek pielęgnacyjny przysługują w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o ubezpieczeniu rodzinnym.

Art. 11. 1. Świadczenia emerytalne przysługują na zasadach i w wysokości określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z zastrzeżeniem ust. 2. Świadczenia takie wypłaca się niezależnie od pełnienia nadal funkcji kościelnych w kraju lub za granicą.

2. Wiek wymagany do przyznania emerytury wynosi 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

3. Renta inwalidzka przysługuje w razie zaliczenia do I lub II grupy inwalidów.

Art. 12. Do emerytur i rent, o których mowa w art. 11, przysługują dodatki:

- 1) rodzinny,
- 2) pielęgnacyjny,
- 3) z tytułu odznaczeń państwowych,
- 4) dla sierot zupełnych

— na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 13. 1. Renta inwalidzka, renta rodzinna i jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku oraz w razie choroby zawodowej przysługują na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, z zastrzeżeniem ust. 2—4.

2. Za wypadek, o którym mowa w ust. 1, uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi bądź zakonnymi, jak również w drodze do miejsca ich pełnienia lub z tego miejsca.

3. Za choroby zawodowe uważa się choroby określone w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy.

4. Renta inwalidzka przysługuje w razie zaliczenia do I lub II grupy inwalidów.

Art. 14. Do rent inwalidzkich i rent rodzinnych, o których mowa w art. 13, przysługują dodatki:

- 1) rodzinny,
- 2) pielęgnacyjny,
- 3) dla sierot zupełnych

— na zasadach określonych w art. 12.

Art. 15. 1. Okoliczności i przyczyny wypadku, o którym mowa w art. 13 ust. 2, bada i ustala właściwa instytucja diecezjalna lub zakonna.

2. Duchowny, który uległ wypadkowi, jest obowiązany zawiadomić niezwłocznie o wypadku instytucję diecezjalną lub zakonną.

3. Po uzyskaniu wiadomości o wypadku od poszkodowanego lub z innych źródeł, instytucja diecezjalna lub zakonna sporządza kartę wypadku, opierając się na oświadczeniach poszkodowanego, zeznaniach świadków i innych dowodach.

4. Karta wypadku powinna zawierać:

- 1) imię i nazwisko osoby zgłaszającej wypadek oraz datę zgłoszenia,
- 2) dane osobowe duchownego, który uległ wypadkowi,
- 3) rodzaj wypadku, opis jego okoliczności, przebieg i przyczyny,
- 4) opinię o tym, czy wypadek jest wypadkiem w rozumieniu art. 13 ust. 2,
- 5) opinię o tym, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające prawo do świadczeń przysługujących z tytułu wypadku,
- 6) podpisy osób, które uczestniczyły w ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadku,
- 7) datę sporządzenia karty wypadku.

5. Instytucja diecezjalna lub zakonna przekazuje oddziałowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kartę wypadku wraz z całą dokumentacją, na której podstawie została sporządzona, nie później niż w terminie 6 tygodni od uzyskania wiadomości o wypadku.

6. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie dokumentów, o których mowa w ust. 5, stwierdza, czy wypadek był wypadkiem w rozumieniu art. 13 ust. 2.

Art. 16. W sprawach zgłaszania i stwierdzania chorób zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie Kodeksu pracy.

Art. 17. 1. Zasiłek pogrzebowy przysługuje:

- 1) w razie śmierci ubezpieczonego lub członka jego rodziny — na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
- 2) w razie śmierci osoby uprawnionej do emerytury lub renty albo członka jej rodziny — na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Zasiłek pogrzebowy, określony w ust. 1, przysługuje ubezpieczonemu, osobie uprawnionej do emerytury lub renty, członkowi rodziny albo instytucji diecezjalnej lub zakonnej, w zależności od tego, kto pokrył koszty pogrzebu.

Art. 18. Świadczenia w naturze z tytułu pobierania emerytury lub renty przysługują w zakresie i na zasadach przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 19. Zadania w zakresie ubezpieczenia wykonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a świadczeń w naturze udzielają właściwe jednostki organizacyjne służby zdrowia i opieki społecznej.

Art. 20. 1. Ilekroć przepisy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz o zaopatrzeniu emerytalnym pracowni-

ków i ich rodzin uzależniają prawo do świadczeń lub ich wysokość od posiadania ustalonego okresu zatrudnienia — przy ustalaniu świadczeń na podstawie ustawy przez taki okres rozumie się okres ubezpieczenia i okresy zaliczane do okresu ubezpieczenia.

2. Jeżeli przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin uzależniają prawo do świadczeń od osiągnięcia wieku emerytalnego lub powstania inwalidztwa w okresie zatrudnienia albo po jego ustaniu — przy ustalaniu prawa do świadczeń dla duchownych przez taki okres rozumie się okres ubezpieczenia.

Art. 21. 1. Za okres ubezpieczenia w rozumieniu art. 20 uważa się miesiące kalendarzowe, za które ubezpieczony opłacił składki na ubezpieczenie lub w których nastąpiło zwolnienie od opłacania składek.

2. Do okresów ubezpieczenia zalicza się okresy:

- 1) pozostawania duchownymi przez osoby określone w art. 1 ust. 2 i art. 2 przed dniem wejścia ustawy w życie, potwierdzone przez właściwe władze diecezjalne lub zakonne, pod warunkiem opłacania składek za cały okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia,
- 2) zatrudnienia, równorzędne z okresami zatrudnienia i zaliczalne do okresów zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
- 3) prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii,
- 4) przebywania duchownych na misjach.

Art. 22. 1. Podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi kwota odpowiadająca zryczałtowanej podstawie wymiaru składek z ostatniego miesiąca ubezpieczenia.

2. Jeżeli kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie została podwyższona w myśl art. 28 ust. 3 do wysokości przekraczającej pełnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego, podstawę wymiaru emerytury stanowi kwota odpowiadająca przeciętnej miesięcznej podstawie wymiaru składek z okresu ostatnich 24 miesięcy ubezpieczenia, a jeżeli ubezpieczenie trwało krócej — z faktycznego okresu ubezpieczenia, nie niższa jednak od kwoty ustalonej na podstawie ust. 1.

3. Jeżeli kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie została podwyższona, zgodnie z art. 28 ust. 3, do wysokości przekraczającej podstawę wymiaru, o której mowa w ust. 2, podstawę wymiaru emerytury stanowi kwota odpowiadająca przeciętnej miesięcznej podstawie wymiaru składek z okresu ostatnich 5 lat ubezpieczenia, a jeżeli ubezpieczenie trwało krócej — z faktycznego okresu ubezpieczenia, nie niższa jednak od kwoty ustalonej na podstawie ust. 1.

4. Jeżeli duchowny był objęty ubezpieczeniem społecznym pracowników, przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty może być przyjęte, na jego wniosek, przeciętne miesięczne wynagrodzenie za okres kolejnych 24 miesięcy zatrudnienia, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 12 lat zatrudnienia.

Art. 23. 1. Podstawę wymiaru zasiłku chorobowego i zasiłku pogrzebowego w razie śmierci ubezpieczonego

lub członka rodziny stanowi kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie za miesiąc kalendarzowy, w którym powstało prawo do zasiłku.

2. W razie podwyższenia, na wniosek duchownego, podstawy wymiaru składek w ciągu ostatnich 12 miesięcy ubezpieczenia poprzedzających miesiąc, w którym powstało prawo do zasiłku, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego i pogrzebowego stanowi kwota odpowiadająca przeciętnej miesięcznej podstawie wymiaru składek z tego okresu ubezpieczenia, a jeżeli ubezpieczenie trwało krócej — z faktycznego okresu ubezpieczenia.

Art. 24. Podstawa wymiaru emerytury, renty inwalidzkiej i renty rodzinnej ulega corocznym podwyżkom na zasadach i w terminach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 25. Do zawieszenia prawa do świadczeń emerytalnych i ich zmniejszenia stosuje się zasady określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 26. Do postępowania w sprawach ustalenia świadczeń z ubezpieczenia, zasad ich realizacji oraz obowiązków osób pobierających takie świadczenia stosuje się zasady określone w przepisach, na których podstawie ustala się odpowiednie świadczenia, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej.

Rozdział 3

Zgłoszenie do ubezpieczenia i składki na ubezpieczenie

Art. 27. 1. Osoby wymienione w art. 1 ust. 2, art. 2 ust. 3 oraz art. 4 dokonują zgłoszenia do ubezpieczenia za pośrednictwem swojej zwierzchniej instytucji diecezjalnej lub zakonnej.

2. Po zgłoszeniu do ubezpieczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia o dacie, od której osoba duchowna została objęta ubezpieczeniem, o kwocie podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie i o jej miesięcznej wysokości oraz wydaje legitymację ubezpieczeniową.

3. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustala wzory zgłoszeń do ubezpieczenia, tryb dokonywania zgłoszeń, wzory legitymacji ubezpieczeniowych, tryb wydawania tych legitymacji oraz sposób dokonywania w nich zapisów.

Art. 28. 1. Podstawę wymiaru składek stanowi:

- 1) 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla siostr i braci zakonnych oraz alumnów seminariów duchownych podlegających ubezpieczeniu,
- 2) 40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla księży diecezjalnych i zakonnych, którzy nie są proboszczami,
- 3) 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla proboszczów,
- 4) 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku ubiegłego — dla biskupów.

2. Podstawę wymiaru składek ustala się corocznie na okres od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku.

3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie może być podwyższona, na wniosek ubezpieczonego, do kwoty nie przekraczającej trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej, o którym mowa w ust. 1. Podwyższoną składkę pobiera się od następnego miesiąca po złożeniu wniosku.

4. Przez określenie „przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce społecznej” rozumie się wysokość kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z poprzedniego roku, ogłoszoną przez Główny Urząd Statystyczny w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski”.

Art. 29. Składka na ubezpieczenie, pokrywana przez ubezpieczonych, wynosi:

- 1) od zryczałtowanych podstaw wymiaru, o których mowa w art. 28 ust. 1:
 - a) 8% za osoby duchowne mające obowiązek pozostawania w celibacie,
 - b) 8% za siostry i braci zakonnych w razie podwyższenia podstawy wymiaru,
 - c) 12% za pozostałe osoby duchowne,
- 2) od nadwyżki, w razie podwyższenia podstawy wymiaru:
 - a) 20% za osoby duchowne mające obowiązek pozostawania w celibacie,
 - b) 30% za pozostałe osoby duchowne.

Art. 30. 1. Składki na ubezpieczenie opłaca się za każdy miesiąc ubezpieczenia.

2. Obowiązek opłacania składek powstaje od pierwszego dnia miesiąca wskazanego w zgłoszeniu do ubezpieczenia, o którym mowa w art. 27 ust. 1, nie wcześniej niż od dnia wejścia ustawy w życie.

3. Obowiązek opłacania składek ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, w którym:

- 1) podjęto wypłatę świadczeń emerytalno-rentowych,
- 2) zgodnie z zawiadomieniem właściwych władz kościelnych ustały warunki do ubezpieczenia społecznego określonego ustawą.

4. Zwolnienie z opłacania składek na ubezpieczenie następuje za okresy prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii, przebywania na misjach oraz pobierania przez duchownych zasiłku chorobowego, jeżeli okres ten obejmował co najmniej 30 kolejnych dni. Jeżeli okres pobierania zasiłku chorobowego występował w dwóch lub więcej kolejnych miesiącach kalendarzowych, składek nie opłaca się za miesiąc, w którym zasiłek chorobowy pobierany był przez co najmniej 15 dni.

Art. 31. 1. Składkę na ubezpieczenie opłacają:

- 1) duchowni diecezjalni we własnym zakresie, bezpośrednio do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwego według miejsca ich zamieszkania,
- 2) przełożeni domów zakonnych lub klasztorów za członków swych zakonów do oddziału Zakładu Ubezpieczeń

Społecznych właściwego ze względu na siedzibę domu zakonnego lub klasztoru.

2. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na wniosek przełożonych zakonnych generalnych lub prowincjalnych, może ustalić inny tryb opłacania składek.

3. Składkę na ubezpieczenie za członków zakonów kontemplacyjnych pokrywa Fundusz Kościelny.

4. Fundusz Kościelny przekazuje różnicę między kwotą wypłaconych świadczeń a kwotą wpływów ze składek na ubezpieczenie do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w terminie do 31 marca każdego roku za rok ubiegły.

5. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może określić szczegółowe terminy i tryb opłacania składek na ubezpieczenie.

Art. 32. 1. Od nie opłaconych w terminie składek na ubezpieczenie pobiera się odsetki za zwłokę na zasadach i w wysokości określonych przepisami o zobowiązaniach podatkowych.

2. Zaległe składki na ubezpieczenie nie podlegają przymusowemu ściąganiu w trybie postępowania egzekucyjnego.

Art. 33. 1. W razie zalegania z opłatą należnych składek na ubezpieczenie na kwotę przekraczającą trzymiesięczną składkę, świadczenia, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1—3, nie przysługują za okres do czasu opłacenia zaległych składek wraz z odsetkami.

2. Jeżeli osoba duchowna, która nabyła prawo do pobierania emerytury lub renty inwalidzkiej, nie opłaciła składek na ubezpieczenie za okres poprzedzający nabycie tego prawa, zaległe składki potrąca się z należnych świadczeń na zasadach ustalonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w zakresie potrącania zaliczek wypłaconych na poczet świadczeń.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do renty rodzinnej przysługującej po ubezpieczonym, jeżeli zalegał z opłatą należnych składek na ubezpieczenie.

Rozdział 4

Przepisy szczególne, przejściowe i końcowe

Art. 34. Niezależnie od obowiązkowego ubezpieczenia społecznego duchownych, określonego w niniejszej ustawie, osoby prawne Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych mogą prowadzić wewnętrzną działalność ubezpieczeniową na rzecz duchownych. Działalność ta nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów podatkowych.

Art. 35. 1. Świadczenia określone w ustawie z tytułu wypadku, o którym mowa w art. 13 ust. 2, przysługują, gdy wypadek nastąpił po wejściu ustawy w życie.

2. Świadczenia określone w ustawie z tytułu choroby zawodowej przysługują, jeżeli uszczerbek na zdrowiu, spowodowany taką chorobą, został stwierdzony po wejściu ustawy w życie.

3. Zasiłek chorobowy z tytułu choroby powstałej przed dniem wejścia ustawy w życie przysługuje od dnia jej wejścia w życie, jednak okres zasiłkowy liczy się od daty powstania niezdolności do pracy.

4. Zasiłek pogrzebowy przysługuje, jeżeli śmierć nastąpiła po wejściu ustawy w życie.

Art. 36. Osobom, które do dnia wejścia ustawy w życie osiągnęły wiek emerytalny lub stały się inwalidami I lub II grupy, przyznaje się emeryturę lub rentę w wysokości:

- 1) najniższej, określonej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, bez obowiązku opłacania składek,
- 2) ustalonej od podstawy wymiaru, o której mowa w art. 22 ust. 2, pod warunkiem opłacania składek przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie,

- 3) ustalonej od podstawy wymiaru, o której mowa w art. 22 ust. 3, pod warunkiem opłacania składek przez okres 36 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie.

Art. 37. Koszty ubezpieczenia duchownych, o których mowa w art. 36 pkt 1, w całości pokrywa Fundusz Kościelny.

Art. 38. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1989 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. *K. Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: *Z. Surowiec*